

**Відтворення прагматичного потенціалу абревіатур
як засобів концентрації інформації в українському перекладі
англійськомовних текстів медичного дискурсу**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1	
АБРЕВІАТУРИ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ З ПОЗИЦІЙ ЗАВДАНЬ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ	5
1.1 Аббревіація як засіб лаконічної номінації і спосіб економного використання англійської мови	5
1.2 Компресивний потенціал аббревіатур у фаховій мові медичного дискурсу	8
1.3 Аббревіатури у ракурсі медичного перекладу	12
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2	
ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ У ВІДТВОРЕННІ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АБРЕВІАТУР В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ	17
2.1 Стратегія форенізації	17
2.1.1 Транскодування	17
2.1.2 Нульове транскодування	20
2.2 Стратегія доместикації	222
2.2.1 Експлікація.....	23
2.2.2 Створення нових українських аббревіатур	25
Висновки до розділу 2	27
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	34
ДОДАТКИ.....	36
Додаток А. Приклади українських перекладних версій аббревіатур в англійськомовному медичному дискурсі	36
Додаток Б. Перекладацькі стратегії і тактики у відтворенні прагматичного потенціалу англійських аббревіатур: кількісні показники	47

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні спеціальна лексика перебуває в центрі особливої уваги лінгвістів. Лексико-семантичні, словотвірні та лінгвокогнітивні особливості медичних термінів стали предметом дослідження С. С. Барбашової та Т. В. Рожкової [3] (термінологія психіатрії), Л. Ю. Зубової [14; 15; 16], Н. Б. Іваницької та І. В. Мерінової [17] (термінологія загальної медичної психології). Питання галузевих терміносистем аналізуються у працях А. Д. Кукаріної [24], П. В. Хакілл [39], Х. К. Х'юз [38] (термінологія черепно-щелепно-лицьової хірургії), А. Г. Черномордик [33] (термінологія фармації), О. Г. Чучаліна [1] (термінологія пульмонології) та інших. Інтерес до спеціальної лексики пояснюється значними змінами, що відбуваються в сфері спеціального професійного дискурсу, а також зміщенням акцентів із простого опису лексики на дослідження взаємодії повсякденної та наукової картин світу, функціональних аспектів номінації та когнітивних аспектів семантики.

Потрібно зазначити, що структурно-семантичні та системно-функціональні аспекти аббревіації також добре вивчені. Однак прагматичні особливості аббревіатур, особливо в медичному дискурсі, до теперішнього часу, на думку С. С. Барбашової і Т. С. Рожкової, залишаються малодослідженими [3: 28], попри те що аббревіатури стали невід'ємною частиною словникового складу сучасної медичної термінології.

Мета дослідження – розкрити специфіку відтворення прагматичного потенціалу аббревіатур як засобів концентрації інформації в українському перекладі англійськомовних текстів медичного дискурсу.

Відповідно до мети, в роботі постають наступні **завдання**:

- 1) охарактеризувати аббревіацію як засіб лаконічної номінації і спосіб економного використання англійської мови;
- 2) дослідити компресивний потенціал аббревіатур у фаховій мові медичного дискурсу;
- 3) висвітлити аббревіатури у ракурсі медичного перекладу;

4) розглянути стратегії форенізації (транскодування, нульове транскодування);

5) висвітлити стратегії доместикації (експлікація, створення нових українських абrevіатур).

Матеріалом дослідження слугують 50 текстових фрагментів з англійськими абrevіатурами та їх українськими відповідниками, що були вилучені з англійськомовних текстів медичного дискурсу та їх українських перекладних версій. [57: URL]

Методологія дослідження включає застосування методів *аналізу* та *синтезу* при визначенні теоретичних передумов дослідження, *контекстуального* аналізу в доборі ілюстративного матеріалу дослідження, *прагматичного* аналізу (аналіз дискурсивних стратегій і тактик для виявлення прагматичного потенціалу абrevіатур), а також методи *перекладознавчого аналізу* у визначенні специфіки передачі абrevіатур при перекладі.

Наукова новизна дослідження зумовлена акцентуванням уваги на сучасному англійськомовному медичному дискурсі, зокрема на абrevіатурах у медичних текстах та їх українських перекладних версіях. Це дозволяє висвітлити новий етап розвитку перекладознавства, коли увагу перекладачів сконцентровано на максимальній передачі прагматичного змісту скорочення.

Практичне значення роботи визначається можливістю використання її результатів у курсах лексикології англійської мови (розділ «Способи словотворення»), стилістики англійської мови (розділ «Функціональна стилістика»), у теорії перекладознавства (розділи «Переклад на рівні слова / лексеми», «Адаптоване транскодування (перекладацька транскрипція)», «Еквівалентність і адекватність перекладу», «Прагматичні аспекти перекладу»).

Структура роботи. Дослідницька робота складається зі вступу, двох розділів із підрозділами та висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, що містять приклади українських перекладних версій абrevіатур в англійськомовному медичному дискурсі та кількісні результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

АБРЕВІАТУРИ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ З ПОЗИЦІЙ ЗАВДАНЬ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Аббревіація як засіб лаконічної номінації і спосіб економного використання англійської мови

Варто наголосити на тому, що в усіх системах мови (фонетичній, лексичній, граматичній) існує тенденція до економії мовних засобів. Вона реалізується мовними одиницями різних рівнів, таких як речення, словосполучення, слова, морфеми та фонеми. На думку О. Г. Косаревої, скорочування виразів відоме здавна, як і письмо, що відображає врахування принципу економії мовних засобів [23: 86]. Є очевидним, що цей процес набув особливого поширення у ХХ столітті.

Продуктивним видом лексичної компресії, що призводить до економії мовних засобів, є **аббревіація** як процес утворення аббревіатур (*складноскорочених* слів) із початкових літер словосполучення [10: 16]. Лінгвістичні терміни, як-от «аббревіація» і «аббревіатура», походять від латинського слова “brevis”, що перекладається як ‘короткий’.

Маємо підкреслити, що аббревіація є наймолодшим способом словотворення [39: 146]. **Аббревіатури**, які є складноскороченими словами, сьогодні проникають у різні сфери нашого життя особливо інтенсивно. Зазначимо, що на сьогодні основною сферою вживання аббревіатур є періодика, науково-технічна література та Інтернет [20: 18].

Стосовно походження та функціонування аббревіатур, потрібно зазначити, що у них відображаються різні епохи, особистості, літератури, культури, рівні розвитку, а також традиції. Мовознавці, намагаючись розв’язувати актуальні лінгвістичні проблеми, теж цікавляться лінгвістичними особливостями аббревіатур, що входять до складу різних наукових і професійних сфер, зокрема культурології, етнографії, психології, історії, літературознавства. До таких

питань належать і структурно-семантичні особливості аббревіатур та їх прагматичні функції.

Крім того, **аббревіація** – це один з особливих способів словотворення іменників, що виконує функцію ущільнення речення, створюючи короткі номінації. За словами Г. Шаклерлі, сучасна епоха є періодом активної аббревіації [42: 17]. Відомо, що мова характеризується використанням аббревіатур в усіх галузях. В англійській мові утворення нових аббревіатур є явищем, що постійно удосконалюється. Багатьма дослідниками помічено, що кількість аббревіатур зростає [40; 43; 28], особливо у таких предметних сферах і розділах наук, як генетика, геронтологія, нутрігенетика тощо.

Безсумнівно, у мовному середовищі сучасного суспільства роль аббревіації є дуже важливою. Сьогодні, за переконанням Т. Макартур, постає завдання встановити проблеми, пов'язані з цим процесом, зокрема, визначення причин виникнення аббревіатур, ролі процесу аббревіації в словотворчій системі мови, класифікації аббревіатур із точки зору їх структурних особливостей і семантики, а також напрямків їх розвитку [41: 38].

Слід звернути увагу на те, що зараз в англійській мові переважає тенденція щодо появи нових аббревіатур. Доведено, що явище аббревіації (скорочення до початкової літери лексичних одиниць у словосполученні) є одним з яскравих проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності [41: 39]. У процесі словотворення провідну роль відіграють також механізми скорочення слів. Так, заміна лексичної одиниці економнішим варіантом, скажімо, іншою лексичною одиницею, сприяє оптимізації словотворчих процесів.

Як уже згадувалось вище, **аббревіація** виконує характерні лише для неї функції. Інакше кажучи, на думку А. Лефевр, аббревіація розширює дериваційні можливості лексики [40: 109]. Натомість відмова від використання аббревіатур призвела б до розростання та громіздкості текстів. Додамо, що у багатьох європейських мовах поширені різноманітні аббревіатури. Однак, як зазначає дослідник, найбільше їх існує саме в сучасній англійській мові [40: 110].

Дослідник Д. І. Квеселевич підкреслює, що більшість аббревіатур є сталими. Інакше кажучи, їх значення можна віднайти у словнику [20: 24]. Натомість В. В. Борисов наголошує, що однією з основних причин виникнення аббревіатур є надмірність інформації взагалі [6: 19]. І. Арнольд зазначає, що в англійській мові аббревіатури поширені головним чином (хоч і не завжди) як форма асиміляції запозичених слів. Завдяки їй ці іншомовні слова наближаються до власне англійських слів за своїм звуковим виглядом (із характерною для них односкладовістю). Залежно від **типу аббревіатур** (буквено-звукова, звукова, ініціальна, комбінована, телескопічна, уламкова, усічено-словесна тощо) варіюється і їхня вимова [2: 34].

Можна з упевненістю стверджувати, що проблема використання аббревіатур у тексті є доволі актуальною для мовознавця. Навіть при використанні часто вживаних аббревіатур можуть виникнути серйозні проблеми (наприклад, пов'язані з використанням тієї самої аббревіатури у різних термінологічних галузях). Зрештою суть аббревіації полягає у вміщенні та донесенні максимальної кількості інформації до реципієнта при мінімальному використанні звукової оболонки або графічної форми, з метою підвищенні ефективності комунікативної функції мови.

Зауважимо, що аббревіація допомагає лаконічно назвати те, що є добре відомим широкому загалу. Однією з основних сфер уживання аббревіатур є медичний дискурс. Аббревіація збільшує швидкість одержання інформації та є засобом її концентрації. На сьогодні кількість аббревіатур англійської мови швидко зростає, що пояснюється раціональністю їхньої структури та оперативністю створення. До того ж слід відзначити їхню семантичну місткість, лаконічність, економність та інформативність. Питання типології аббревіатур є доволі суперечливим, через те, що дослідники по-різному їх класифікують (подільні і неподільні, за тематичними групами тощо) [37: 98].

Загалом все більше прослідковується тенденція до створення економних структур та до мінімізації вже наявних одиниць номінації. Серед частих мовних способів, що використовуються в англійськомовному медичному дискурсі, слід

визначити такі: наближення аббревіатур до звичайних слів, незвичайне розшифрування аббревіатур, омонімія, полісемія [34; 42], утворення повних одиниць від скорочених, уживання значної кількості аббревіатур, скорочення власних імен тощо [41;43]. Не можна не погодитися з тим, що у медицині важко обійтися без скорочень, які стають звичними для читачів як спеціалістів у певній галузі, зокрема медичній.

Таким чином можна помітити надзвичайно широке використання аббревіатур у кожній галузі науки, особливо у медичному дискурсі. Завдяки своїй точності передачі змісту та лаконічності аббревіації значно покращують ефективність комунікативної функції мови.

1.2 Компресивний потенціал аббревіатур у фаховій мові медичного дискурсу

Зазначимо, що питання сприйняття реципієнтом англійської медичної аббревіатури стає наразі все більш актуальним. У зв'язку з особливою схильністю англійської мови до *компресії*, економії мовних засобів, спрощення граматичних конструкцій, ми маємо в наявності розвинену систему скорочень та широкі перспективи для їх подальшого розвитку [16: 114].

Є очевидним, що у медичному дискурсі не існує єдиної класифікації скорочень. Однак всі запропоновані класифікації певною мірою схожі. Загальноприйнято виділяти три групи скорочень: графічні, лексичні та синтаксичні [33: 106].

Під *графічними* скороченнями мають на увазі скорочені слова, що застосовують тільки в письмовому мовленні. Серед графічних скорочень, що трапляються в медичних текстах, розрізняють відомі, але обмежені рамками напівофіційної медичної документації **аббревіатури**, наприклад: *T.S.T.H.* від *too sick to send home* 'той, що не повністю одужав для відправлення зі стаціонару додому' [14: 113].

Характерно, що в медичних текстах часто використовують аббревіатури латинського походження. У письмовій підмові медицини клас таких аббревіатур відносять до графічних, але в професійному розмовному мовленні вони належать до лексичних аббревіатур [14: 113]. Наприклад, аббревіатура *a.c.* від *ante cibum* використовується в рецептах і має значення “before meals” ‘перед їжею’.

Серед **лексичних** скорочень (**усічень**) апокопа (наприклад, *op* від *operation*) використовується частіше за інші типи скорочень (що за однією з класифікацій представлені **усічено-словесними** скороченнями) [2: 35]. Так, афerezис використовується для редукції медичних термінів досить рідко, оскільки в усічено-словесних скороченнях такого типу втрачається не тільки граматична інформація, але і важлива семантична складова. Наприклад, *(hypodermo)clysis* від *hypodermoclysis* ‘підшкірне введення (фіз.) розчину’. Досить часто використовується синкопа: *polysome* від *polyribosome* ‘поліробосома’, *scoline* від *succinylcho-line* ‘мускульний релаксант’ [39: 145].

Головне при цьому, що у класифікації скорочень розрізняють також ініціальні скорочення (**акроніми**), які вимовляються як цілісне слово як в англійській мові, так і в українській, наприклад, *AIDS* від *acquired immune deficiency syndrome* або *СНІД*, *AID* від *artificial insemination by donor* ‘штучне запліднення донором’.

Нарешті, за визначенням Е. Франка, **синтаксичні** аббревіатури (**бленди**) представлені еліптичними аббревіатурами [35: 5]. Еліпс характеризується опущенням одного з компонентів зі збереженням семантики цілого словосполучення, наприклад, *gastric* від *gastric ulcer* ‘виразка шлунка’, *cord* від *spinal cord* ‘спинний мозок’.

Отже, створення всебічної, адекватної класифікації скорочень – аббревіатур, усічень, блендів і акронімів – видається остаточно не з’ясованим через різноманітність диференційних параметрів. Існують основні класифікації скорочень з огляду на їхні орфоепічні властивості, частиномовну похідність, спосіб скорочення, структуру тощо [24: 78]. Запропоновані таксономії

скорочень набувають актуальності і в контексті медичного дискурсу, який постає сферою нашого дослідження. Зупинимося на двох найбільш визнаних типологіях аббревіатур: за семантикою і за структурою.

Так, Л. Ю. Зубова [15: 3] наводить класифікацію аббревіатур *за семантичними типами*, що надає змогу розкрити актуальність аббревіації [15: 8]. Медичні аббревіатури, за Л. Ю. Зубовою, позначають такі явища:

1. Анатомічні структури і феномени.
2. Фізіологічні показники.
3. Клінічні прояви, захворювання, патологічні стани.
4. Мікробіологічні категорії (збудники хвороб, а також складові мікрофлори (віруси, бактерії та інше).
5. Біохімічні сполуки та лікарські засоби.
6. Фізичні, біохімічні та фармакологічні чинники, показники, реакції.
7. Лікувальні та діагностичні процедури, хірургічні та інші маніпуляції.
8. Медичне обладнання.
9. Статус, посаду медичного працівника та статус хворого.
10. Різні організації та наукові товариства займаються проблемами охорони здоров'я та екологічної безпеки.
11. Лікувальні установи, а також їх інфраструктура (відділення, палати).
12. Сертифікати, документи, програми, стандарти [15: 10].

Вагомим у нашій роботі вважаємо класифікацію медичних аббревіатур, запропоновану американським лікарем Дж. Берманом, що передбачає поділ аббревіатур за кількістю компонентів, що уможлиблює дослідження *структурних типів аббревіатур* [34: URL]. Оскільки це одна класифікація, подана саме лікарем, який проводив власні дослідження аббревіатур і різних типів скорочень, актуальним вважаємо її аналіз у межах практики перекладу. Отже, релевантним для перекладознавчих практик є розподіл аббревіатур *за структурою* на такі:

- 1) літерні: *F – finger, female, Fahrenheit;*
- 2) літери і склади (склади і літери): *Inc. AB – incomplete abortion;*

3) літерно-цифрові: *IgA1 – Immunoglobulin A1*.

Маємо підкреслити, що Дж.я Берман [34: URL] доповнює цю загальну класифікацію підвидами літерних медичних аббревіатур:

1) з безсисловою літерою: *dx – diagnosis* (не дивлячись на те, що у слові ‘*diagnosis*’ немає літери “x”), *subq – subcutaneous* (у слові відсутня літера “q”);

2) зі збереженими службовими частинами мови (прийменники, артиклі): *DOB – date of birth*; іноді загальноновживаними стають обидві форми – зі службовими частинами мови та без: *EDD i EDOD – estimated date of delivery*;

3) аббревіатури-гіпоніми: аббревіатура *AIDH – atypical intraductal hyperplasia* виступає гіпонімом по відношенню до аббревіатури *IDH – intraductal hyperplasia*;

4) безсислові аббревіатури: термін *acute nonlymphoblastic leukemia* може мати вигляд аббревіатури *ANLL* та *ANNL*. Слово *nonlymphoblastic* містить дві літери *N*, але, як зазначає автор, немає сенсу написання в *ANNL* двох літер *N* і пропускання *L*, яка необхідна для розуміння смислу;

5) фатальні типи аббревіатур: *ASCVD – arteriosclerotic cardiovascular disease, or arteriosclerotic cerebrovascular disease* [34: 912].

Визначаючи значення аббревіатур, необхідним видається також виокремлення **усічених аббревіатур** (поєднання аббревіатури з усиченням), що називаються також складноскороченими словами, що складаються: а) із поєднання початкових частин і початкових звуків (аббревіатури змішаного типу *AFib – atrial fibrillation – миготлива аритмія*; б) із поєднання початкової частини слова з цілим словом або однією його формою: *C-spine – cervical spine – шийний відділ хребта* [24: 89].

Отже, врахування типології аббревіатур, що функціонують в англійськомовному медичному дискурсі, видається важливим етапом доперекладацького аналізу, оскільки семантика та структура аббревіатур значною мірою зумовлюють їх адекватне відтворення в цільовій мові.

1.3 Аббревіатури у ракурсі медичного перекладу

На сьогодні важливе значення має пошук максимально виразної та стислої форми у передачі аббревіатур як засобів концентрації інформації. Зазначимо, що при вимові за часом звучання аббревіатура приблизно в п'ять разів коротша за те, що вона позначає, а при написанні економія видається ще більшою. Згідно з поглядами Н. Б. Мечковської, переваги такої економії існують доти, поки аббревіатури є зрозумілими для співрозмовників та перекладачів [27: 115].

Безумовно, існують певні складності, пов'язані з проблемами перекладу аббревіатур. Точність і однозначність аббревіатури є важливою в будь-якій галузі науки. Однак у медицині така проблема виявляється життєво важливою, оскільки, часто трапляються випадки нанесення шкоди пацієнту, аж до летального результату, через помилкову інтерпретацію медичної аббревіатури [16: 115].

Аналіз наукової літератури показав, що для перекладу медичних аббревіатур з англійської мови на українську застосовують такі методи [33: 107]:

1. Запозичення іноземної аббревіатури (зі збереженням латинського написання) – застосовується для передачі аббревіатур, які входять у систему умовних позначень. Наприклад, терміну *CCNU* від *chloroethylcyclohexylnitrosourea (code designation for lomustine)* в українській мові відповідає *CCNU* ‘ломустин’ (антинеопластичний препарат). Аббревіатура *LEC* від *lupus erythematosus cell* в українському перекладі передається як ‘LE-клітина’ (вовчакова клітина).

2. Транслітерація – при використанні цього способу перекладу аббревіатура переписується засобами іншої алфавітної системи [13: 114]. Наприклад, *PDD* від *purified protein derivative* передається як ‘ППД’. Скорочення *GER* від *gastroesophageal reflux* перекладається ‘ГЕР’ (гастроезофагеальний рефлюкс).

3. Транскрипція – спосіб має на меті передачу фонетичної форми англійської аббревіатури буквами перекладної мови. Транскрипцію часто не виділяють як окремий спосіб, а об'єднують із транслітерацією. Наприклад, аббревіатура *GITS* від *gastrointestinal therapeutic system* передається в українській мові як 'ГІТС' (гастроінтестинальна терапевтична система).

4. Описовий переклад – полягає в розшифровці аббревіатури, оскільки не всі вони передаються аббревіатурами на українську мову. Наприклад, терміну *BAAR* від *bacilles acido-alcoolo-resistente* у текстах українською мовою відповідає словосполучення 'палички, стійкі до кислот і спиртів'; аббревіатура *OD* від *patients with overdose of some drug* передається в текстах українською мовою як 'пацієнти, які отримали передозування ліків'.

5. Створення нової української аббревіатури – полягає в перекладі корелята англійської аббревіатури і створенні на базі перекладу відповідно до закономірностей української аббревіації нової аббревіатури в українській мові [6: 302]. Наприклад, *VA* від *visual acuity* передається як 'ГЗ', тобто шляхом ініціальної аббревіатури словосполучення *гострота зору*. Термін *BUN* від *Blood Urea Nitrogen* перекладається як 'АСК', тобто редукцією словосполучення *азот сечовини крові*.

У результаті аналізу статей, монографій, авторефератів, дисертацій та інших наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних лінгвістів ми дійшли висновку, що для перекладу медичних аббревіатур найчастіше використовується спосіб транскодування (транслітерація та транскрипція). Менш чистотним є спосіб створення нової української аббревіатури, ще рідше використовуються описовий переклад і запозичення іноземних аббревіатур. Співвідношення способів перекладу є не випадковим. Як зазначає Т. В. Максимова, при перекладі медичних текстів основними причинами використання транслітерації є прагнення передати інформацію в стислій формі і при цьому зберегти вмотивованість нової лексичної одиниці для носія цільової мови. [25: 86]

Отже, при перекладі англійських медичних аббревіатур, на думку Л. Ю. Зубової, слід насамперед орієнтуватися на ту галузь медицини, в

контексті якої вживається ця аббревіатура. Це особливо актуально для омонімічних аббревіатур [16: 116]. Неможливо при перекладі англійських медичних аббревіатур не користуватися термінологічними словниками і довідковою літературою.

Необхідно також враховувати, що усічені аббревіатури (як один із типів аббревіатур) часто формально відповідають одній частині мови, а фактично виступають у функції іншої частини мови. Таким чином, термін, який зорOVO сприймається нами, скажімо, як прикметник, у цьому контексті є іменником і перекладається як іменник.

До того ж, підібрати аббревіатурі адекватний переклад часто допомагає принцип аналогії, коли для визначення невідомого значення використовують аналогічні моделі побудови скорочень, що мають певне значення. І, звичайно, важливу роль під час перекладу виконують цілі, завдання та умови міжмовної професійної комунікації.

Насамкінець відзначимо, що «поняття стійкості українського відповідника» [11: 144] є досить відносним, оскільки потрібен певний час для того, щоб еквівалент закріпився в українській мові як загальноприйнятий відповідник англійської аббревіатури. Саме тому, найчастіше перевага надається такому методу як транскодування, що допомагає надати слову новий експресивний потенціал та зберегти лаконічність відтворення українського відповідника.

З огляду на той факт, що розуміння медичних аббревіатур може представляти труднощі навіть для носіїв мови, то їх переклад, як уважають С. С. Барбашова і Т. В. Рожкова [3], іншою мовою може стати серйозною проблемою. По-перше, при перекладі аббревіатур слід звернутися до словників. Практика показує, що жоден словник не надає повного списку аббревіатур, які можна зустріти в матеріалах, що зумовлюють необхідність знати основні прийоми їх перекладу. По-друге, важливо ретельно вивчити контекст, з якого слід визначати загальне значення аббревіатури. Іноді розшифрування подається

при його першій згадці. По-третє, слід провести структурний аналіз аббревіатури і розшифрувати її компоненти [3: 30].

Отже, основними способами передачі англійських аббревіатур українською мовою є:

а) повне запозичення аббревіатури в її початковому вигляді, наприклад, *MOM* (Milk of Magnesia) – ‘МОМ’ (суспензія карбонату магнію у воді – магнезійове молоко);

б) запозичення аббревіатури з добиранням корелята в цільовій мові, наприклад, *CABG* (coronary artery bypass grafting) – ‘АШ’ (аортокоронарне шунтування, в усному мовленні вимовляється як «кебідж»);

в) переклад повної форми і створення на її основі української аббревіатури, наприклад, *BUN* (blood urea nitrogen) – ‘АСК’ (азот сечовини крові), *LEEP* (loop electro-surgical excision procedure) – ‘ПЕЕ’ (петльова електроексцизія). [3: 31]

Дослідження медичних джерел показало, що повноструктурні лексичні одиниці все частіше замінюються аббревіатурами. Особливо це характерно для часто вживаних і нових термінів, щоб знизити їх громіздкість і незручність у користуванні. Однією з особливостей сучасного словотворення аббревіації стає тенденція до омонімії аббревіатури і звичайного слова, тобто абсолютна, за визначенням А. В. Суперанської, «словоподоба» аббревіації. [30: 114]. У результаті існує тенденція утворювати багато акронімів від складних слів і словосполучень. Найбільш яскравими прикладами виступають аббревіатури, подібні до власних назв.

Переклад медичних аббревіатур вимагає ретельної підготовки з боку перекладача. Окрім використання словників, що значно полегшує процес перекладу аббревіатури, слід звертати увагу насамперед на контекст, а також користуватися основними способами передачі аббревіатур.

Висновки до розділу 1

Абревіатура – це одиниця лексичної системи, сутність якої полягає в скороченні довжини вихідного словосполучення до початкових літер слів-компонентів найменування. Класифікація аббревіатур ускладнена специфічністю їх структури, значною варіативністю, можливістю взаємодії різних способів аббревіації з іншими способами словотворення.

Як відомо, існує значна кількість типологій аббревіатур. Поділ аббревіатур на види є, певною мірою, умовним, оскільки аббревіатура – явище багатогранне. Характерною рисою англійської мови є наявність у ній великої кількості аббревіатур, які широко використовуються в мові з метою економії мовних засобів, оскільки за допомогою аббревіатур ми здатні передати більшу кількість інформації при мінімальних затратах часу. Поширеність аббревіатур пояснюється швидким темпом життя. На сьогодні аббревіація є дуже продуктивним способом словотворення, що також є характерним для термінотворення. У багатьох професійних сферах часто вживаються аббревіатури як складноскорочені слова. Це лінгвістичне явище спостерігається і в медичних текстах.

Переклад медичних аббревіатур вимагає від перекладача спеціальних знань і підвищеної уваги. Наявні в розпорядженні перекладача словники медичних термінів не можуть цілком задовольнити зростаючі потреби медичних фахівців, оскільки медичні аббревіатури як важлива частина термінологічної лексики медицини представлені в них мінімальною кількістю.

РОЗДІЛ 2

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ У ВІДТВОРЕННІ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АБРЕВІАТУР В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У науковій літературі акцентують увагу на тому, що при перекладі аббревіатур потрібно обирати серед двох *стратегій*: *форенізації* (*очуження*), тобто збереження національно-культурного колориту, екзотичності (шляхом транскодування) або *доместикації* (*одомашнення*), тобто ігнорування національно-культурного колориту та наближення тексту до рідної читачеві культури шляхом заміни англійських аббревіатур українськими аббревіатурами цієї культури (шляхом уведення перифрази або додаткових пояснень) [19: 30].

2.1 Стратегія форенізації

Форенізація – це стратегія збереження інформації тексту оригіналу, що передбачає навмисне порушення норм мови перекладу [36: 251]. Необхідно наголосити на тому, що стратегії доместикації та форенізації враховують вплив культурних та ідеологічних чинників на переклад. Крім того, вони визначають вплив перекладів на читачів та культуру мови перекладу [43: 1576].

2.1.1 Транскодування. Транскодування зазвичай представлене транскрипцією і транслітерацією як найлаконічнішими способами відтворення аббревіатур. Завдяки їм створюється певний експресивний потенціал: у контексті слів української мови транскрибоване слово виділяється як чуже. Інакше кажучи, воно надає предмету, який позначає, конотацій небуденності та оригінальності [9: 12].

Є підстави вважати, що транскодування становить такий спосіб перекладу, коли звукова та /або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу [19: 282]. Розрізняють наступні види транскодування: транслітерування і транскрибування. При аналізі

медичних абревіатур нами виявлено нетипові випадки, які будемо розглядати поряд із типовими.

Транслітерація. При перекладі англійських абревіатур використовують транслітерацію, якщо абревіатура переписується засобами української алфавітної системи, наприклад:

An electroencephalogram (EEG) of his brain showed disrupted patterns of neural activity, indicating severe cerebral dysfunction [50: URL]. – Електроенцефалограма (ЕЕГ) його мозку показала порушену структуру нервової діяльності, що вказує на важку мозкову дисфункцію.

У фрагменті абревіатура *EEG* розшифровується як “electroencephalography” та відповідає українській абревіатурі ‘ЕЕГ’ (електроенцефалографія), що є методом графічної реєстрації біопотенціалів головного мозку. Своєю чергою, це дозволяє проаналізувати його фізіологічні зрілість і стан, наявність уражень, розладів мозку та їхній характер.

Показовим є те, що компоненти ініціалізму не розшифровуються по-українськи, тобто зовнішня оболонка і зміст абревіатури запозичуються як єдине ціле, наприклад:

3.1. Electric impulses of the device (Fig.1) have output parameters as follows: — amplitude of the impulse negative part, V, without load with load (20+-5%) kOhm. The device has the frequencies of impulse sequence settings in Hz as follows: [56: 110]. – 3.1. Електричні імпульси апарату (рис. 1) мають наступні вихідні параметри: — амплітуда негативної частини імпульсу, V, без навантаження з навантаженням (20 + –5%) кОм. Апарат забезпечує можливість установки наступних частот проходження імпульсів, Гц.

У фрагменті англійські абревіатури *V*, *kOhm* та *Hz* відповідають українським ‘В’, ‘кОм’ і ‘Гц’. Це той випадок, коли відбувається максимальне наближення до іншомовного написання з логічною заміною літери “h” (*Hz*) на букву ‘г’ (Гц) чи вилученням її взагалі – *kOhm* ‘кОм’.

Як уже зазначалося вище, транслітерування тлумачиться як передача літер словами мови оригіналу за допомогою відповідних літер мови перекладу [19: 282], наприклад:

Catecholamines (CA) maintain blood pressure by decreasing the volume of the vascular space and by mobilizing intravascular fluid from peripheral tissues to the central pool [MPR: 108]. – Викид катехоламінів (КА) призводить до зниження ємності судинного русла, перерозподіл внутрішньосудинної рідини із периферичних судин у центральні і, таким чином, сприяє підтримці АТ.

У фрагменті спостерігаємо відтворення абрєвіатури за допомогою транслітерованої абрєвіатури ‘КА’ як фізично активних речовин, що виконують роль хімічних посередників у міжклітинних взаємодіях людей та тварин. Отже, сюди належить безпосереднє використання певної абрєвіатури, яке позначає англійську реалію.

Транскрипція. Зазначимо, що терміном «транскрипція» позначають підбір якомога точнішого відповідника шляхом запису звучання слів мови-джерела графемами мови-переймача. Транскрипція пов’язана з точною (наскільки це можливо) передачею звучання іноземного слова, наприклад:

Vaxart, a San Francisco-based biotechnology company, is testing a tablet-form Covid-19 vaccine to tackle storage temperature problems, which affect even rich countries like the US, said founder Sean Tucker [51: URL]. – Vaxart, компанія з біотехнологій, що базується в Сан-Франциско, тестує вакцину Covid-19 у формі таблетки для вирішення проблем з температурою зберігання, які зачіпають навіть багаті країни, такі як США, заявив засновник Шон Такер.

У фрагменті усічена абрєвіатура грецького походження передається українською транскрипцією.

Основною перевагою транскрипції як способу перекладу є максимальна стислість. Слід зазначити, що транскрипцію, як і будь-який інший прийом, необхідно використовувати з обережністю, оскільки в деяких випадках передача колориту, який не є основною ціллю, може відтіснити на другий план

передачу смислового змісту абрєвіатури, не виконавши тим самим комунікативного завдання перекладу [31: 69], наприклад:

For example, you should be diagnosed with early axial SpA should never have been treated before with an anti TNF alpha agent, be above 18 years old and should not be having illnesses like cardiovascular disease etc [56: 108]. – Наприклад, у Вас має бути діагностована рання стадія аксіального СПА, Ви не повинні були раніше отримувати інгібітори ФНП-альфа, бути старше 18 років і не повинні мати таких захворювань, як серцево-судинні захворювання тощо.

У фрагменті *SpA* транскодується за допомогою абрєвіатури СПА і походить від назви бельгійського курорту *Spa*, який здобув популярність у всій Європі завдяки своїм лікувальним водам. Згодом слово стало загальним і почало вживатися для позначення бальнеологічних процедур або супутніх їм явищ. Часто в рекламі вказують альтернативне значення абрєвіатури, який розшифровують як «здоров'я у воді».

Додамо, що транскрибування визначається також як спосіб перекладу, при якому звукова форма слова мови оригіналу передається літерами мови перекладу [19: 282], наприклад:

However, in human cells, while DNA is regularly transcribed into RNA, the reverse doesn't happen – RNA can't make it back into DNA and alter our genes [47: URL]. – Однак у клітинах людини, хоча ДНК регулярно транскрибується в РНК, зворотного не буває – РНК не може повернутися в ДНК і змінити наші гени.

У фрагменті транскрибування відбувається із частковою зміною зовнішньої форми абрєвіатур.

Змішане транскодування. Також слід розглянути інший варіант відтворення абрєвіатури шляхом змішаного транскодування, наприклад:

Some variants of this gene are involved in triggering some auto-immune diseases such as rheumatoid arthritis (RA) and also seems to be involved in causing severe Covid [49: URL]. – Деякі варіанти цього гена беруть участь у запуску

деяких аутоімунних захворювань, таких як ревматоїдний артрит (РА), а також, здається, беруть участь у спричиненні серйозних захворювань Ковіда.

У фрагменті відповідні марковані англійські аббревіатури відтворюються завдяки змішаному транскодуванню, що поєднує в собі ознаки як транскрипції, так і транслітерації.

Згідно з цим, змішане транскодування відбувається шляхом одночасного застосування транскрибування і транслітерації, тобто більша частина транскодованого слова відбиває його звучання у вихідній мові, але разом із тим передаються й деякі елементи його графічної форми [19: 282], наприклад:

MRI (Magnetic Resonance Imaging) of Spine and sacraliliac joints) (lower back) will be performed at Screening Visit 8 and the last visit [56: 110]. – MPT (Магнітно-резонансна томографія) суглобів хребетного стовпа і крижово-клубового зчленування (нижня частина спини) буде виконано під час скринінгового обстеження, візиту 8 і останнього візиту.

У фрагменті англійська аббревіатура *MRI* зазнає часткової зміни ‘MPT’.

Адаптивне транскодування. Такий спосіб перекладу аббревіатур має місце, коли форма слова мови оригіналу адаптується до фонетичної та / або граматичної структури мови перекладу [19: 282], наприклад:

A pre-filled syringe of 0,5 ml contains 20.000 IU or 168.0 micrograms of epoetinum alfa [56: 111]. – Попередньо заповнений шприц об’ємом 0,5 мл містить 20.000 МО або 168,0 мікрограм епоетину альфа.

У фрагменті аббревіатури *ml* та *micrograms* відповідають в українській мові аббревіатурам ‘мл’ та ‘мікрограм’ завдяки адаптивному транскодуванню.

Отже, транскодування сприяє перенесенню читача в атмосферу чужої мови, а не перекладові з однієї мови на іншу. Інколи завдяки транскодуванню в читача формується спотворене уявлення про реалію, вербалізовану аббревіатурою. Насправді тут визначальну роль відіграє безпорадність перекладача, його небажання чи невміння віднайти потрібний описовий відповідник. За нашим переконанням, велика кількість транскодованих слів може призвести до перенасичення тексту аббревіатурами.

2.1.2 Нульове транскодування. У сучасних умовах поширеною є тенденція перекладу абревіатур українською мовою шляхом запозичення їх у початковому вигляді англійською мовою, наприклад:

We've had to digest R (a virus's reproduction number) and PCR (the polymerase chain reaction method of testing) [47: URL]. – Нам довелося переварити R (репродуктивний номер вірусу) та ПЛР (метод тестування полімеразної ланцюгової реакції).

Інакше кажучи, друга тенденція перекладу англійських медичних абревіатур українською мовою полягає у їх запозиченні в оригінальному вигляді, наприклад:

They were first off the blocks because, as soon as the genetic code of Sars-CoV-2 was known (it was published by the Chinese in January 2020), companies that had been working on this technology were able to start producing the virus's mRNA [47: URL]. – Спочатку вони були відключені, оскільки, як тільки став відомий генетичний код з вірусом Sars-CoV-2 (його опублікували китайці в січні 2020 року), компанії, які працювали над цією технологією, змогли почати виробляти мРНК вірусу.

Варто зауважити, що часто запозичення іноземних абревіатур українською мовою супроводжується залученням додаткових слів на кшталт акроніму “вірус” Sars-CoV-2.

Отже, запозичення англійської абревіатури зі збереженням латинського написання часто застосовується для передачі абревіатур, які входять у систему умовних позначень.

2.2 Стратегія доместикації

Стратегія **доместикації**, або одомашнення, становить адаптацію англійської абревіатури, тобто надання їй на основі англійськомовного матеріалу рис українського слова [7: 89]. Отже, доместикація – це стратегія

наближення тексту до культури мови, якою він перекладається, при цьому може спостерігатися втрата інформації тексту оригіналу.

2.2.1 Експлікація. Слід зауважити, що перекладацькі стратегії і тактики відтворення абревіатур передбачають використання мовних і культурних моделей реципієнта й виразну прагматичну орієнтацію текстів перекладу на свою іншомовну й іншокультурну аудиторію [12: 10]. До таких стратегій і тактик належить експлікація чи описовий переклад, наприклад:

Calculated results: RSD of areas less than 5.0%, RSD of retention times: less than 5.0% [56: 108]. – Результати обчислень: відносне стандартне відхилення для площ: менш ніж 5,0% відносне стандартне відхилення для часів утримування: менш ніж 5,0%.

У фрагменті абревіатура *RSD*, узятя зі сфери точних математичних наук, зокрема статистики, означає ‘relative standard deviation in statistics’ і відтворюється відповідно описово.

Як засіб перекладу, експлікація полягає також у розкритті значення лексичної одиниці вихідної мови за допомогою розгорнутих словосполучень, які розкривають суттєві ознаки явища, що позначається цією лексичною одиницею, тобто за допомогою її визначення на мову перекладу [4: 42], наприклад:

This complication occurs with increased frequency in RA and carries a 20-30% mortality [56: 109]. – Це ускладнення буває причиною смерті у 20-30 % хворих (з ревматоїдним артритом, ускладненим інфекційним артритом).

Потрібно додати, що формат медичного тексту передбачає широке застосування експлікації при відтворенні абревіації в українському перекладі. Крім того, його застосування є доцільним як засіб пояснення тих компонентів, які є незрозумілими для українськомовного читача, наприклад:

In many the CMV infection remains subclinical; in others it may result in fever, infectious mononucleosis or pneumonitis [55: 148]. – Цитомегаловірусна інфекція

часто протікає без симптомів; можливі лихоманка, інфекційний мононуклеоз і цитомегаловірусна пневмонія.

Застосування експлікації при передачі абревіатур у сучасному англійськомовному медичному дискурсі українською мовою зумовлене необхідністю передати важливу інформацію задля уникнення шкідливих наслідків [33: URL] як у наведених нижче фрагментах:

When the child has either or both of two specific forms of dopamine pathway genes (DAT) and (DRD4), and was exposed to cigarette smoking in utero, the risk for having combined type ADHD (many inattention and hyperactive / impulsive symptoms) increased 3 to 9 fold....” [53: URL]. – Коли у дитини одна або дві форми генів – гена переносника дофаміну та гена рецептора дофаміна четвертого типу, і до того ж, коли вона довгий час підпадала під вплив тютюнового диму в утробі матері, ризик заробити ускладнену форму СДУГ підвищиться з 3-х до 9-ти разів...”.

Не можна не звернути особливу увагу на те, що опис, пояснення чи тлумачення як прийом перекладу зазвичай використовується у тих випадках, коли іншого шляху немає: поняття, яке неможливо передати транскрипцією, просто доводиться пояснювати [7: 91], наприклад:

Tax increases and spending cuts totalling £40bn will be needed to balance the books as a combination of weak growth and pressure on the NHS and welfare budgets leads to worse than expected public finances in the coming years, a leading thinktank has said [52: URL]. – Збільшення податків та скорочення витрат на загальну суму 40 млрд фунтів стерлінгів знадобляться для збалансування книг, оскільки поєднання слабкого зростання та тиску на Національну службу з охорони здоров'я Великої Британії та бюджети соціального забезпечення призводить до гірших, ніж очікувалося, державних фінансів у найближчі роки, заявив провідний аналітичний центр.

Спосіб описового перекладу також нерідко застосовується при передачі медичної термінології та визначається як випадок, коли абревіатура замінюється в мові перекладу словосполученням (або більшим за кількістю

компонентів словосполученням), яке адекватно передає зміст цього редукованого слова чи терміна [19: 297], наприклад:

Yet uncertainty is the engine of science, and a sign of knowledgeable humility. John Krebs, the former chair of the Food Standards Agency who dealt with numerous crises such as BSE and foot-and-mouth disease, came up with a useful checklist for science communication in such crises ... [48: URL]. – Проте невизначеність є рушієм науки і ознакою обізнаного смирення. Джон Кребс, колишній голова Агентства з харчових стандартів, який займався численними кризами, такими як губчаста енцефалопатія великої рогатої худоби (ГЕВРХ) або коров'ячий сказ та ящур, склав корисний контрольний список для наукової комунікації в таких кризах...

У текстовому фрагменті, окрім експлікації аббревіатури, застосовано також спосіб створення нового українського скорочення 'ГЕВРХ'.

Таким чином, описовий переклад є ще одним способом передачі англійських аббревіатур. Цей спосіб використовується в тих випадках, коли застосування описаних вище методів виявляється неможливим, що часто має місце при передачі відсутніх у словниках аббревіатур.

2.2.2 Створення нових українських аббревіатур. Третя тенденція перекладу аббревіатур українською мовою – це створення аббревіатури з українських еквівалентних термінів, наприклад:

(In fact, making DNA from RNA – so called reverse transcription – is something that only a certain kind of virus, like HIV, can do) [47: URL]. – (Насправді створення ДНК з РНК – так звана зворотна транскрипція – це те, що може зробити лише певний тип вірусу, наприклад ВІЛ).

У фрагменті англійська аббревіатура *HIV* 'human immunodeficiency viruses' відповідає українській *ВІЛ* «Вірус імунодефіциту людини».

Уведення неологізму – вочевидь, найбільш вдалий, після транскрипції, шлях збереження змісту аббревіатури, що перекладають: шляхом створення нового слова іноді вдається досягти майже такого самого ефекту, наприклад:

“I hope he is right that we will no longer need to spend anything at all on test and trace, PPE and the rest, but I wouldn’t bet on it.” [52: URL]. – «Я сподіваюся, він має рацію, що нам більше не доведеться нічого витратити на тестування та відстеження, засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) та інше, але я не ставлю на це».

У перекладі, окрім нового акроніма, вжито також експлікацію з метою розшифрування значення відповідної аббревіатури.

Отже, семантичний неологізм становить умовно нове слово чи словосполучення, яке «створюється» перекладачем і дозволяє передати смисловий зміст аббревіатури. Від кальки відрізняються лише відсутністю етимологічного зв’язку з оригінальним словом [7: 89], наприклад:

When genetic factors are combined with prenatal cigarette smoke exposure, the ADHD risk rises very significantly [53: URL]. – Якщо генетичний фактор поєднати з курінням жінки під час вагітності, то ризик захворіти на синдром дефіциту уваги і гіперактивності (СДУГ) значно збільшиться.

Наведемо також приклад утворення нової аббревіатури для позначення існуючого предмету на основі елементів і морфологічних зв’язків, які вже існують у мові:

A new research effort assessed the benefit of cognitive behavioral therapy (CBT) for alcohol-dependent women” [54: URL]. – Нові дослідження підтвердили переваги когнітивно-поведінкової терапії (КПТ), застосованої у реабілітації алкогольно-залежних жінок.

Таким чином, кожен підхід щодо стратегій і тактик перекладу англійських аббревіатур має певні переваги і недоліки, тому варто обирати найбільш доцільний у кожному конкретному випадку. При виборі способу перекладу необхідно враховувати такі фактори, як зручність вимови й написання українською мовою, традиції перекладу відповідної аббревіатури в інших мовах (якщо, наприклад, аббревіатура має універсальне написання в усіх європейських мовах) і т.д.

Шляхом суцільної вибірки із 50-ти текстових фрагментів англійськомовних медичних текстів та їх українських перекладів на позначення 70-ти абревіатур нами було визначено способи перекладу англійських скорочень. Розподіл стратегій і тактик перекладу абревіатур виявився досить неоднорідним (див. Додаток Б., табл. Б.1).

Висновки до розділу 2

Отримані у результаті дослідження дані свідчать про те, що транскодування належить до найпоширенішого способу відтворення англійських абревіатур, відібраних з англійськомовних медичних текстів (34,2%). Цей спосіб допомагає краще усвідомити зміст абревіації та полегшує пошукову діяльність перекладача під час роботи з іноземними словниками.

Створення нової української абревіатури, що полягає в підборі відповідника англійської абревіатури і створенні на базі перекладу українською мовою нової української абревіатури відповідно до закономірностей української абревіації, становить 28,5%. Це є свідченням намагань перекладача зберегти національне забарвлення відповідних лінгвокультурних одиниць.

Застосування описового перекладу або експлікації (18,5%) та нульового транскодування чи запозичення іноземних абревіатур (18,5%) становить третю групу не менш поширених способів перекладу досліджуваних абревіатур. Це стосується вкраплень, часто запозичених із латинської або грецької мов, що залишаються у тексті перекладу безперекладними, зокрема абревіатур, із метою надати текстам іншомовності (прийом очуження чи форенізації).

Серед іншомовних елементів, що вживаються в сучасних англійськомовних медичних текстах, трапляються такі, значення яких є доступним адресату без будь-якої мовної підготовки. Водночас у медичних текстах можна зустріти не асимільовану іншомовну лексику, сенс якої читачеві незрозумілий.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження стратегій і тактик відтворення англійських аббревіатур у медичному перекладі на матеріалі українських перекладних версій сучасного англійськомовного медичного дискурсу дозволило дійти наступних висновків.

1. Аббревіатура – це структура знакового комплексу аббревіації. Аббревіатури є засобами концентрації інформації та її лаконічної передачі. Перекладач повинен враховувати, що, нехтуючи цими компонентами, йому не вдасться ефективно перекласти аббревіатури.

2. Ключовою ознакою англійської мови є наявність у ній великої кількості аббревіатур, які використовуються з метою економії мовних засобів, оскільки за допомогою аббревіатур ми здатні передати більшу кількість інформації при мінімальних затратах часу. На сьогодні аббревіація є продуктивним способом словотворення, що також характерний для термінотворення. Це лінгвістичне явище спостерігається і в медичних текстах.

3. Переклад медичних аббревіатур вимагає від перекладача спеціальних знань і уваги. Наявні в розпорядженні перекладача словники медичних термінів не можуть цілком задовольнити потреби медичних фахівців через швидку та безперервну появу нових аббревіатур. Для перекладу медичних аббревіатур з англійської мови на українську застосовують такі тактики і стратегії: 1) транскодування (транслітерація, транскрипція, змішане транскодування, адаптивне транскодування); 2) нульове транскодування; 3) описовий переклад; 4) створення нової української аббревіатури.

4. У науковій літературі акцентують увагу на тому, що при перекладі аббревіатур потрібно обирати серед двох стратегій: форенізація (очуження), тобто збереження національно-культурного колориту, екзотичності шляхом транскодування, або доместикація (одомашнення), тобто ігнорування національно-культурного колориту та наближення тексту до рідної читачеві

культури шляхом заміни англійських абревіатур українськими абревіатурами цієї культури (шляхом уведення додаткових пояснень).

5. Шляхом суцільної вибірки з 50-ти текстових фрагментів англійських медичних текстів та їх українських перекладів на позначення 70-ти абревіатур нами було визначено способи перекладу англійських абревіатур. У результаті дослідження стало відомо, що транскодування абревіатури становить 34,2%. Цей факт свідчить про намагання перекладача зберегти національне забарвлення відповідних мовних одиниць. Створення нової української абревіатури належить до другого способу відтворення англійських абревіатур, відібраних з англійськомовних медичних текстів (28,5%). Третій спосіб перекладу абревіатур включає експлікацію (18,5%) та нульове транскодування (18,5%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акуленко В. В. Інтернаціональні елементи у словниковому складі мови. *Мовознавство*. 1973. № 5. С. 20–25.
2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. Москва : Издательство литературы на иностранных языках, 2012. 351 с.
3. Барбашева С. С., Рожкова Т. В. Медицинские акронимы и омоакронимы: классификация, проблемы употребления и перевода. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2017. 3 (180). С. 28–32.
4. Бондар М. В. Описовий переклад як спосіб відтворення безеквівалентної турецької лексики в українських художніх перекладах. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2014. № II (5). Is. 28. С. 42–46.
5. Борисов В. В. Акронимия в современном английском языке. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 6. С. 62–66.
6. Борисов В. В. Аббревиация и акронимия: военные и научно-технические сокращения в иностранных языках / под ред. А. Д. Швейцера. Москва : Воениздат, 1999. URL: <https://www.booksite.ru/fulltext/borisov/index.htm> (дата обращения: 15.01.2021).
7. Влахов С. Непереводимое в переводе. Москва : Международные отношения, 1999. 343 с.
8. Вострецова В. Застосування доместикації та форенізації при перекладі текстів різних типів. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2017. Вип. 116. С. 103–106.
9. Гавриленко А. В. Мовні реалії та проблеми перекладу. *Філологічні трактати*. 2011. № 3. Том 3. С. 12–16.
10. Гармаш О. Л. Запозичення як джерела збагачення словникового складу англійської мови. *Нова Філологія: збірник наукових праць*. Запоріжжя : ЗНУ, 2006. 217 с.

11. Гончаров Б. А. К вопросу о типологии и переводе сокращений в англоязычной научно-технической литературе. *Теория и практика перевода*. Киев, 1991. Вып. 17. С. 143–151.

12. Демещька В. В. Теорія адаптації в перекладі: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук: 10.02.16 «Перекладознавство». Київський університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2007. 27 с.

13. Земская Е. А. Активные процессы современного словопроизводства. *Русский язык конца XX столетия (1985-1995)*. Москва : Наука, 2000. С. 90–141.

14. Зубова Л. Ю. К вопросу об особенностях и трудностях перевода английских медицинских сокращений. *Вестник ВГУ. Серия : Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2005. № 2. С. 113–116.

15. Зубовая Л. Ю. Английские медицинские аббревиатуры как часть профессиональной языковой картины мира: на фоне их русских и французских аналогов: дис. ... канд. филол. Наук : 10.02.04. Воронеж, 2009. 244 с.

16. Зубова Л. Ю. К вопросу об особенностях и трудностях перевода английских медицинских сокращений. *Вестник ВГУ. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация»*. 2005. № 2. С. 113–116.

17. Іваницька Н. Б., Мерінова І. В. Типологія абревіатур медичного дискурсу в аспекті перекладознавства. *Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю*. Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2018. С. 19–22.

18. Іваницька Н. Б. Сучасні стратегії перекладу наукового тексту. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Філологічні науки. Кіровоград : Видавець Лисенко В.Ф., 2016. С. 54–58.

19. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

20. Квеселевич Д. І., Сасіна В. П. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Житомир : Полігр. центр Житомирського педуніверситету, 2000. 117 с.
21. Корунец І. В. Порівняльна типологія англійської та українських мов. Вінниця : Нова Книга, 2003. 464 с.
22. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу = Theory and practice of translation: аспектний переклад. Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
23. Косарева О. Г. Аббревиатура как одно из средств экономии и экспрессии речи. *Иностранные языки в школе*. 2004. № 2. С. 85–89.
24. Кукаріна А. Д. Способи перекладу аббревіатур в англомовному та україномовному медичному дискурсі: дисер... канд. філол. наук : спец. 10.02.16 – перекладознавство. Київ, 2017. 244 с.
25. Максимова Т. В. Современные тенденции развития сокращения как способа словообразования в английском языке. *Вестник ВолГУ. Серия 2. Выпуск 3. 2003-2004*. С. 85-91.
26. Медицинский дискурс. Вопросы теории и практики: материалы 4-й междунар. науч.-практ. конф., 14 апреля 2016 г. Тверь: Ред.-изд. центр Твер. гос. мед. ун-та, 2016. 190 с.
27. Мечковская Н. Б. История языка и история коммуникации: от клинописи до Интернета. Москва : Флинта, 2009. 549 с.
28. Потапов И. А. Сокращения в современном английском языке. *Вопросы грамматики и лексикологии*. Москва : Высшая школа, 1999. 342 с.
29. Раевская Н. Н. Курс лексикологии английского языка. Киев : Высшая школа, 2012. 248 с.
30. Суперанская А. В. Ономастика начала XXI века. *Ономастичні науки*. 2009. № 1(3). С. 113–116.
31. Ткаченко Ю. В. Особливості класифікації реалій та виявлення їх аксіологічного потенціалу. *Наукові записки нац. ун-ту «Острозька академія»*. 2015. № 58. С. 68–70.

32. Черноватий Л. М. Зміст стратегій калькування і трансформації у перекладознавчому аналізі. *Актуальні проблеми філології і професійної підготовки фахівців у полікультурному просторі*. Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського, 2016. С. 124–126.

33. Черномордик А. Г. Перевод сокращений в медицинских текстах. С. 104–108. URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/215674/1/104-108.pdf> (дата обращения: 15.01.2021).

34. Berman J. J. Pathology abbreviated: a long review of short terms. *Arch Pathol Lab Med*. 2004 Mar; 128(3): pp. 347–52. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14987146> (дата звернення: 15.01.2021).

35. Frank E. Allen's dictionary of abbreviations and symbols. New York : USA, 2012. 192 p.

36. Gile D. Basic concepts and models for interpreter and translator training. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Pub. Co, 2009. 283 p.

37. Ginsburg R. S. A Course in Modern English Lexicology. Moscow : Vyssaja Skola, 1999. 269 p.

38. Hughes H. K. Dictionary of Abbreviations in Medicine and the Health Sciences. Lexington, 2016. 459 p.

39. Hukill P. B. The Spoken Language of Medicine: Argot, Slang, Cant. *American Speech*. 1991. Vol. 36. № 2. P. 145–150.

40. Lefevere A. Translation-History, Culture. New York : Routledge, USA, 2014. 182 p.

41. Mac-Arthur T. The Cult of Abbreviation. *English Today*. 2005. P. 37–42.

42. Shakle-Earlie G. Current abbreviations. New York : H.W.Wilson Company, USA, 2004. 210 p.

43. Zare-Behtash E. A Diachronic Study of Domestication and Foreignization Strategies of Culture-Specific Items: in English Persian Translations of Six of Hemingway's Works. *World Applied Sciences Journal*. 2009. Vol. 7 (12). P. 1576–1582.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

44. CVD – Can't visit the dentist? Here's how to take better care of your teeth: The Guardian. 22/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2020/nov/22/cant-visit-the-dentist-heres-how-to-take-better-care-of-your-teeth>
45. DGM – Data glitch 'may have led to more than 1,500 Covid deaths in England': 25/11/2020: The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/25/data-glitch-may-have-led-to-more-than-1500-covid-deaths-in-england>
46. USW – UK scientists warn of third wave of Covid after Christmas: The Guardian. 25/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/25/uk-scientists-warn-third-wave-covid-after-christmas>
47. IBM – Is this the beginning of an mRNA vaccine revolution? Adam Finn. The Guardian. 22/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/22/mrna-vaccines-covid-signal-new-era-disease-prevention-science>
48. TWTU – Those who tell us what to do during the pandemic must earn our trust David Spiegelhalter: The Guardian. 26/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/nov/26/pandemic-earn-trust-facts-vital-covid>
49. TVG – Tiny variants in genes may dictate severity of coronavirus: The Guardian. 1/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/science/2020/nov/01/covids-effect-on-health-blamed-on-tiny-genetic-variations>
50. IAJH – 'Is anybody Jake Haendel spent months trapped in his body, silent and unmoving but fully conscious. Most people never emerge from 'locked-in syndrome', but as a doctor told him, everything about his case is bizarre by Josh Wilbur: The Guardian. 26/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/news/2020/nov/26/life-on-the-inside-as-a-locked-in-patient-jake-haendel-leukoencephalopathy>

51. SRF – Scientists race to find ‘warm’ Covid vaccine to solve issue of cold storage: The Guardian. 26/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2020/nov/20/scientists-race-to-find-warm-covid-vaccine-to-solve-issue-of-cold-storage>

52. IFS – IFS says UK needs £40bn of tax rises and spending cuts to balance books: The Guardian. 26/11/2020: URL: <https://www.theguardian.com/business/2020/nov/26/ifs-says-uk-needs-40bn-of-tax-rises-and-spending-cuts-to-balance-books>

53. ADHD – ADHD Risk if Mother Smoked While Pregnant: URL: <http://psychcentral.com/news/2007/05/24>

54. BCAA – Best Choice for Alcohol Addiction: Couples Therapy: URL: <http://psychcentral.com/news/2010/04/21>

55. CTE – Sterry Wolfram. Comparison of two etanercept regimens for treatment of psoriasis and psoriatic arthritis: PRESTA randomized double blind multicentre trial. British Medical Journal. 2008. 2 February. P. 147–152.

56. MPR – Ntatsaki E., Watts R. Management of polymyalgia rheumatica. British Medical Journal. 2007. 4 February. P. 105–112.

57. PPT – Politerno. Political Ternopyl. Ternopyl.: URL: <https://politerno.com.ua/category/ukraine/>

ДОДАТКИ

Додаток А

**Приклади українських перекладних версій абревіатур
в англійськомовному медичному дискурсі**

	Текст оригіналу	Текст перекладу
1.	<i>The British Dental Association (<u>BDA</u>) estimates that, since the March lockdown, dentists in England have provided nearly 19m fewer treatments than in the same period last year [CVD: URL].</i>	Британська стоматологічна асоціація (<u>BDA</u>) підрахувала, що з березневого карантину стоматологи в Англії провели майже на 19 мільйонів процедур менше, ніж за той самий період минулого року. ¹
2.	<i>If you would like to see your dentist, it is advisable to contact them by phone or email to see if it is necessary for you to visit. For up-to-date advice on accessing dental care in the <u>UK</u>, see the <u>NHS</u> website [CVD: URL].</i>	Якщо ви хочете побачити свого стоматолога, бажано зв'язатися з ним по телефону або електронною поштою, щоб дізнатись, чи потрібен вам цей візит. Актуальні поради щодо доступу до стоматологічної допомоги у <u>Великобританії</u> дивіться на веб-сайті <u>НCOЗ</u> .
3.	<i>From teaching stroke survivors to recognise objects to helping children make sense of the world through play – an <u>OT's</u> role is surprisingly diverse [CVD: URL].</i>	Від навчання тих, хто пережив інсульт розпізнавати предмети, до допомоги дітям осмислити світ через гру - роль <u>ерготерапевтів</u> є надзвичайно різноманітною.
4.	<i>The lost cases were the victims of an error in the process by which <u>PHE</u> (Public Health England) compiled the national data set by reports from</i>	Втрачені випадки стали жертвами помилки в процесі, під час якого <u>виконавче агентство Департаменту охорони здоров'я та соціального</u>

¹ Тут і далі переклад наш

	<i>individual testing centres</i> [DGM: URL].	обслуговування у Великобританії склало національний набір даних за повідомленнями окремих центрів тестування.
5.	<i>It is likely to lead to a third wave of infection, with hospitals being overrun, and more unnecessary deaths,” Prof Andrew Hayward told BBC Two’s Newsnight programme</i> [USW: URL].	Це, швидше за все, призведе до третьої хвилі зараження, внаслідок чого лікарні будуть переповнені, і стане ще більше непотрібних смертей», — сказав професор Ендрю Хейворд у програмі Бі-Бі-Сі Two’s Newsnight.
6.	<i>Working as a GP in a deprived part of the UK has its challenges, particularly during this pandemic</i> [USW: URL].	Робота сімейним лікарем у бідних районах Великобританії має свої проблеми, особливо під час цієї пандемії.
7.	<i>No one knew whether mRNA technology would work against this virus – but it does. It’s an extraordinary moment for science</i> [IBM: URL].	Ніхто не знав, чи буде технологія мРНК працювати проти цього вірусу – але вона спрацьовує. Це надзвичайний момент для науки.
8.	<i>We’ve had to digest R (a virus’s reproduction number) and PCR (the polymerase chain reaction method of testing)</i> [IBM: URL].	Нам довелося переварити R (репродуктивний номер вірусу) та ПЛР (метод тестування полімеразної ланцюгової реакції).
9.	<i>Essentially, mRNA is a molecule used by living cells to turn the gene sequences in DNA into the proteins that are the building blocks of all their fundamental structures</i> [IBM: URL].	По суті, мРНК – це молекула, яка використовується живими клітинами для перетворення послідовностей генів у ДНК у білки, які є будівельними блоками

		всіх їх фундаментальних структур.
10.	<i>Working with <u>mRNA</u> in the <u>lab</u> is a nightmare because it keeps disappearing [IBM: URL].</i>	Робота з <u>мРНК</u> в <u>лабораторії</u> – це кошмар, оскільки вона постійно зникає.
11.	<i>(In fact, making <u>DNA</u> from <u>RNA</u> – so called reverse transcription – is something that only a certain kind of virus, like <u>HIV</u>, can do) [IBM: URL].</i>	(Насправді створення <u>ДНК</u> з <u>РНК</u> – так звана зворотна транскрипція – це те, що може зробити лише певний тип вірусу, наприклад <u>ВІЛ</u>).
12.	<i>They were first off the blocks because, as soon as the genetic code of <u>Sars-CoV-2</u> was known (it was published by the Chinese in January 2020), companies that had been working on this technology were able to start producing the virus's <u>mRNA</u> [IBM: URL].</i>	Спочатку вони були відключені, оскільки, як тільки став відомий генетичний код з <u>вірусом Sars-CoV-2</u> (його опублікували китайці в січні 2020 року), компанії, які працювали над цією технологією, змогли почати виробляти <u>мРНК</u> вірусу.
13.	<i>However, in human cells, while <u>DNA</u> is regularly transcribed into <u>RNA</u>, the reverse doesn't happen – <u>RNA</u> can't make it back into <u>DNA</u> and alter our genes [IBM: URL].</i>	Однак у клітинах людини, хоча <u>ДНК</u> регулярно транскрибується в <u>РНК</u> , зворотного не буває – <u>РНК</u> не може повернутися в <u>ДНК</u> і змінити наші гени.
14.	<i>Yet uncertainty is the engine of science, and a sign of knowledgable humility. John Krebs, the former chair of the Food Standards Agency who dealt with numerous crises such as <u>BSE</u> and foot-and-mouth disease, came up with a useful checklist for science communication in such crises</i>	Проте невизначеність є рушієм науки і ознакою обізнаного смирення. Джон Кребс, колишній голова Агентства з харчових стандартів, який займався численними кризами, такими як <u>губчаста енцефалопатія великої рогатої худоби (ГЕВРХ)</u> або

	... [TWTU: URL].	<u>коров'ячий сказ</u> та ящур, склав корисний контрольний список для наукової комунікації в таких кризах...
15.	<i>In addition, 68 patients developed <u>diabetic ketoacidosis (DKA)</u> during their stay in hospital.</i> [TWTU: URL].	Крім того, у 68 пацієнтів під час перебування в лікарні розвинувся <u>діабетичний кетоацидоз (ДКА)</u> .
16.	<i>Research is also focusing on a gene known as <u>TYK2</u></i> [TVG: URL].	Дослідження також зосереджені на гені, відомому як <u>ТҮК2</u> .
17.	<i>Some variants of this gene are involved in triggering some auto-immune diseases such as <u>rheumatoid arthritis (RA)</u> and also seems to be involved in causing severe Covid</i> [TVG: URL].	Деякі варіанти цього гена беруть участь у запуску деяких аутоімунних захворювань, таких як ревматоїдний артрит (<u>РА</u>), а також, здається, беруть участь у спричиненні серйозних захворювань Ковіда.
18.	<i>These include <u>OAS</u> genes that are triggered by interferon and which code for proteins that are involved in breaking down viral RNA, from which the Covid-19 virus is made</i> [TVG: URL].	Сюди входять <u>гени OAS</u> , які ініціюються інтерфероном і кодують білки, які беруть участь у розщепленні вірусної РНК, з якої створено вірус Covid-19.
19.	<i><u>Dr Dipender Gill</u> of Imperial College London has, with colleagues, used genetic data to predict how different interventions could affect disease reactions</i> [TVG: URL].	<u>Доктор Діпендер Гілл</u> з Імперського коледжу Лондона разом із колегами використовував генетичні дані, щоб передбачити, як різні втручання можуть вплинути на реакції хвороби.
20.	<i><u>An electroencephalogram (EEG)</u> of</i>	<u>Електроенцефалограма (ЕЕГ)</u> його

	<i>his brain showed disrupted patterns of neural activity, indicating severe cerebral dysfunction [IAJH: URL].</i>	мозку показала порушену структуру нервової діяльності, що вказує на важку мозкову дисфункцію.
21.	<i>By then, he had already been selling marijuana and abusing <u>OxyContin OTR</u>, an opioid, for years [IAJH: URL].</i>	На той час він вже продавав марихуану і зловживав <u>оксиїдом ОхуContin OTR</u> протягом багатьох років.
22.	<i>The need to store the Pfizer/<u>BioNTech</u> vaccine at at least -70C(-94F), with its required cold-chain infrastructure, puts it out of the reach of up to two-thirds of the world's population, including swathes of south Asia, Africa and even rural parts of the <u>US</u> and South America, according to German logistics company <u>DHL</u> [SRF: URL].</i>	Потреба зберігати вакцину Pfizer / <u>BioNTech</u> принаймні до -70 ° C (-94F), з необхідною інфраструктурою холодних ланцюгів, робить її недоступною для двох третин населення світу, включаючи південну Азію, Африку та навіть сільську частину <u>США</u> та Південної Америки, повідомляє німецька логістична компанія <u>DHL</u> .
23.	<i>For some <u>OCD</u> patients, not washing their hands is part of their treatment, so guidance to do so regularly is reviving their anxieties – and triggering them in others [SRF: URL].</i>	Для деяких пацієнтів з <u>ОКР</u> немиття рук є частиною лікування, тому вказівки регулярно робити це змушують пацієнтів згадати про свої минулі тривоги - та лякають інших пацієнтів.
24.	<i>For example, (<u>GH</u>) levels in a healthy person range as follows: Men: < 5 ng/mL or < 226 pmol/L Women: < 10 ng/mL or < 452 pmol/L Children: 0-20 ng/mL or 0-904 pmol/L [SRF:</i>	Наприклад, рівні <u>ГР</u> у здорової людини складають наступним чином: Чоловіки: < 5 нг / мл або < 226 пмоль / л Жінки: < 10 нг / мл або < 452 пмоль / л Діти: 0-20 нг /

	URL].	мл або 0-904 пмоль / л.
25.	<i>Tax increases and spending cuts totalling £40bn will be needed to balance the books as a combination of weak growth and pressure on the NHS and welfare budgets leads to worse than expected public finances in the coming years, a leading thinktank has said [IFS: URL].</i>	Збільшення податків та скорочення витрат на загальну суму 40 млрд. фунтів стерлінгів знадобляться для збалансування книг, оскільки поєднання слабкого зростання та тиску на <u>НСЗ Великої Британії</u> та бюджети соціального забезпечення призводить до гірших, ніж очікувалося, державних фінансів у найближчі роки, заявив провідний аналітичний центр.
26.	<i>Paul Johnson, the IFS's director, said that on the OBR's central projection there was "only" a 3% long-term hit to the size of the economy caused by the virus, and while painful this would be smaller than the impact of the financial crisis of the late 2000s [IFS: URL].</i>	Пол Джонсон, директор компанії <u>IFS</u> , сказав, що за центральною проєкцією <u>OBR</u> було "лише" 3% довгострокового ураження розміру економіки, спричиненого вірусом. Хоча від цього боляче, все одно шкоди буде менше, ніж від впливу фінансових криз кінця 2000-х.
27.	<i>"I hope he is right that we will no longer need to spend anything at all on test and trace, PPE and the rest, but I wouldn't bet on it." [IFS: URL]</i>	«Я сподіваюся, він має рацію, що нам більше не доведеться нічого витратити на тестування та відстеження, <u>засоби індивідуального захисту (ЗІЗ)</u> та інше, але я не ставлю на це».
28.	<i>When genetic factors are combined with prenatal cigarette smoke exposure, the ADHD risk rises very</i>	Якщо генетичний фактор поєднати з курінням жінки під час вагітності, то ризик захворіти на <u>синдром</u>

	<i>significantly [ADHD: URL].</i>	дефіциту уваги і гіперактивності (<u>СДУГ</u>) значно збільшиться.
29.	<i>When the child has either or both of two specific forms of <u>dopamine pathway genes (DAT) and (DRD4)</u>, and was exposed to cigarette smoking in utero, the risk for having combined type <u>ADHD (many inattention and hyperactive / impulsive symptoms)</u> increased 3 to 9 fold....These data highlight a new risk of maternal smoking, increasing the risk for <u>ADHD in their children</u>” [ADHD: URL]</i>	Коли у дитини одна або дві форми генів – <u>гена переносника дофаміну</u> та <u>гена рецептора дофаміна четвертого типу</u> , і до того ж, коли вона довгий час підпадала під вплив тютюнового диму в утробі матері, ризик заробити ускладнену форму <u>СДУГ</u> підвищиться з 3-х до 9-ти разів... Ці дані говорять про існуючий ризик для дитини, пов’язаний з курінням матері під час вагітності, що наражає на появу <u>СДУГ</u> ”.
30.	<i>A new research effort assessed the benefit of <u>cognitive behavioral therapy (CBT) for alcohol-dependent women</u>” [BCAA: URL].</i>	Нові дослідження підтвердили переваги <u>когнітивно-поведінкової терапії (КПТ)</u> , застосованої у реабілітації алкогольно-залежних жінок.
31.	<i>In many <u>the CMV infection remains subclinical</u>; in others it may result in fever, infectious mononucleosis or pneumonitis [СТЕ: 148].</i>	<u>(ЦМВІ)</u> часто протікає без симптомів; можливі лихоманка, інфекційний мононуклеоз і цитомегаловірусна пневмонія.
32.	<i>Catecholamines (<u>CA</u>) maintain blood pressure by decreasing the volume of</i>	Викид <u>катехоламінів (КА)</u> призводить до зниження ємності

	<i>the vascular space and by mobilizing intravascular fluid from peripheral tissues to the central pool [MPR: 108].</i>	судинного русла, перерозподіл внутрішньосудинної рідини із периферичних судин у центральні і, таким чином, сприяє підтримці АТ.
33.	<i>This complication occurs with increased frequency in <u>RA</u> and carries a 20-30% mortality [MPR: 109].</i>	Це ускладнення буває причиною смерті у 20-30 % хворих (з <u>ревматоїдним артритом, ускладненим інфекційним артритом</u>).
34.	<i>For example, you should be diagnosed with early axial <u>SpA</u> should never have been treated before with an anti <u>TNF alpha</u> agent, be above 18 years old and should not be having illnesses like cardiovascular disease etc [MPR: 108].</i>	Наприклад, у Вас має бути діагностована рання стадія аксіального <u>СПА</u> , Ви не повинні були раніше отримувати інгібітори <u>ФНП-альфа</u> , бути старше 18 років і не повинні мати таких захворювань, як серцево-судинні захворювання тощо.
35.	<i><u>TB (tuberculosis)</u> test includes: Chest X ray – will be done at screening only if you do not have available negative one within 3 months before [MPR: 105].</i>	Обстеження на <u>ТБ (туберкульоз)</u> включає: рентген грудної клітки – буде виконаний під час скринінгового обстеження, лише в разі, якщо у Вас немає негативного результату обстеження, виконаного протягом 3 місяців раніше.
36.	<i>Your blood samples at visits 1,2,4,6,8,9,10,11 and your last visit will be used for measurement of two</i>	Ваша кров, узята під час Візитів 1,2,4,6,8,9,10,11 і останнього візиту, використовуватиметься для виміру

	<i>blood parameters (<u>ESR – erythrocyte sedimentation rate and CRP – c-reactive protein</u>) that indicate inflammation [MPR: 111].</i>	двох параметрів крові (<u>ШОЕ – швидкість осідання еритроцитів і СРБ – с-реактивний білок</u>), які вказують на запалення.
37.	<i>Great number of physicians warn that <u>CLL</u> is the second most common type of leukemia in adults. (It often occurs during or after middle age, and is rare in children). [MPR: 112].</i>	Велика кількість лікарів попереджає, що <u>ХЛЛ (хронічний лімфолейкоз)</u> є другим найбільш поширеним видом лейкемії у дорослих. Це часто трапляється під час або після середнього віку, і рідко зустрічається у дітей).
38.	<i>At a <u>BAC</u> of 10 percent, sensory and motor functions become noticeably impaired: speech becomes slurred, and people have difficulty coordinating arm and leg movements. [MPR: 108].</i>	При <u>концентрації алкоголю в крові</u> у 10 відсотків сенсорні та рухові функції помітно погіршуються: мова стає нечіткою, і люди мають труднощі з координацію рухів рук і ніг.
39.	<i><u>MRI (Magnetic Resonance Imaging)</u> of Spine and sacraliliac joints) (lower back) will be performed at Screening Visit 8 and the last visit [MPR: 110].</i>	<u>МРТ (Магнітно-резонансна томографія)</u> суглобів хребетного стовпа і крижово-клубового зчленування (нижня частина спини) буде виконано під час скринінгового обстеження, візиту 8 і останнього візиту.
40.	<i><u>MRI</u> is a way of getting pictures of various parts of your body without using radiation (like in x-rays and <u>CT</u> scans) [MPR: 109].</i>	За допомогою <u>МРТ</u> можна отримати зображення різних частин Вашого тіла, не використовуючи радіацію (як при рентгені і <u>КТ</u>).

41.	<i>This will be done using an electronic <u>interactive randomization system (IRS)</u> [MPR: 107].</i>	Це буде виконано за допомогою електронної <u>інтерактивної системи рандомізації (IRS)</u> .
42.	<i>A pre-filled syringe of 0,5 <u>ml</u> contains 20.000 <u>IU</u> or 168.0 <u>micrograms</u> of epoetinum alfa [MPR: 111].</i>	Попередньо заповнений шприц об'ємом 0,5 <u>мл</u> містить 20.000 <u>МО</u> або 168,0 <u>мікрограм</u> епоетину альфа.
43.	<i>Treatment should only be given to patients with moderate anaemia (<u>Hb</u> 10-13 <u>g/dl</u> [6.2-8.1 <u>mmol/l</u>], no iron deficiency)... [MPR: 108].</i>	Лікування повинно проводитися тільки для пацієнтів із помірною анемією (<u>гемоглобін</u> 10-13 <u>г/дл</u> [6.2-8.1 <u>мілімоль/л</u>] ...)
44.	<i>Calculated results: <u>RSD</u> of areas less than 5.0%, <u>RSD</u> of retention times: less than 5.0% [MPR: 108].</i>	Результати обчислень: <u>відносне стандартне відхилення</u> для площ: менш ніж 5,0% <u>відносне стандартне відхилення</u> для часів утримування: менш ніж 5,0%.
45.	<i>Method reproducibility (interlaboratory study): three XXX samples were analyzed according to the method by an analyst from analytical R and D and another from <u>QC</u> on using different columns and instruments [MPR: 106].</i>	Відтворюваність методу (міжлабораторне дослідження): один аналітик із відділу аналітичних досліджень і розробок і другий аналітик із <u>відділу контролю якості</u> проводили аналіз трьох зразків XXX відповідно до методу, використовуючи різні колонки і обладнання.
46.	<i>3.15. Recommended Separation Distances (d) between Portable and Mobile <u>RF</u> Communication Equipment and Portable electrostimulator</i>	Рекомендації, за визначенням необхідної відстані між електростимулятором <u>ДіаДЕНС-ПК</u> і <u>радіовипромінювальним</u>

	<u>DENAS series</u> [MPR: 108].	<u>обладнанням.</u>
47.	<i>The DiaDENS-PC device is used for electric stimulation of biologically active points and zones (<u>BAP</u> and <u>BAZ</u>), for articular diagnosis, mini acupuncture diagnosis and the diagnosis by the Voll method. The device is equipped with built-in and remote electrodes</i> [MPR: 109].	Справжня Настанова щодо експлуатування (СНЕ) поширюється на електростимулятор з внутрішнім і виносними електродами портативна для стимуляції <u>БАТ</u> і <u>БАЗ</u> і електропунктурної діагностики <u>Діа-ДЕНС-ПК</u> .
48.	<i>This <u>Operation Manual (OM)</u> cover electrostimulator with built-in and remote electrodes ...</i> [MPR: 112].	<u>Керівництво</u> щодо експлуатування (<u>КЕ</u>) поширюється на електростимулятор з внутрішнім і виносними електродами
49.	<i>The device is connected to the computer via serial port by protocol <u>RS-232 (COM-port)</u></i> [MPR: 108].	Апарат підключається до комп'ютера через послідовний порт за протоколом <u>RS-232 (COM-port)</u> .
50.	<i>3.1. Electric impulses of the device (Fig.1) have output parameters as follows: — amplitude of the impulse negative part, <u>V</u>, without load with load (20+-5%) <u>kOhm</u></i>	3.1. Електричні імпульси апарату (рис. 1) мають наступні вихідні параметри: — амплітуда негативної частини імпульсу, <u>V</u> , без навантаження з навантаженням (20 + -5%) <u>кОм</u>

**Перекладацькі стратегії і тактики у відтворенні прагматичного потенціалу
англійських абревіатур: кількісні показники**

Таблиця Б.1

Тип	Кількість	%
1. Транскодування (транскрипція та транслітерація)	24	34,2
2. Створення нової української абревіатури	20	28,5
3. Описовий переклад	13	18,5
4. Нульове транскодування (або запозичення іноземних абревіатур)	13	18,5
Усього:	70	100